

Proč Indonésané loví mořské želvy? Mezinárodní výzkum vedený libereckou zoo odhaluje souvislosti

19. 11. 2025 12:12

Mezinárodní tým vědců vedený libereckou zooložkou Adélou Hemelíkovou téměř tři roky zjišťoval, proč i přes zákonnou ochranu stále pokračuje intenzivní lov a využívání mořských želv v Indonésii. Výsledky výzkumu přinesly důležitá zjištění: i když většina lidí ví, že lov želv je nelegální, v mnoha komunitách hrají rozhodující roli tradice, víra a zakořeněné mýty. Získaná data vedou k pochopení skutečných příčin, které brání účinné ochraně mořských želv, a zároveň jsou inspirací k hledání ochrannářských řešení, která budou pro místní komunity přijatelná a udržitelná.

Zoo Liberec se záchraně mořských želv v Indonésii věnuje už více než deset let. Na ostrově Bangkaru, který patří mezi nejvýznamnější hnízdiště ohrožených karet obrovských a kožatek velkých v celé Indonésii, vede společně s místními partnery program na ochranu hnízdních pláží mořských želv, realizuje protipytlácké hlídky i vzdělávací programy pro místní komunity. Zkušenosti z těchto ochrannářských aktivit a snaha o efektivnější ochranu biodiverzity v regionu vedly k zahájení výzkumu, jehož cílem je porozumět tomu, proč místní lidé želvy navzdory přísným zákonům stále loví, a najít způsoby, jak změnit chování amotivovat, aby je naopak chránili.

Tým vedený Adélou Hemelíkovou, vedoucí oddělení ochrany přírody a výzkumu Zoo Liberec a doktorandkou České zemědělské univerzity v Praze, provedl rozhovory se 140 lidmi z různých oblastí Sumatry – Padang, Mentawai a Nias, které jsou dlouhodobě považovány za místa s nejvyšším lovem želv. „Respondenti odpovídali na otázky týkající se jejich věku, vzdělání, zaměstnání a náboženského vyznání. Dále byli dotazováni, zda sami loví želvy nebo sbírají či konzumují jejich vejce, jaké části želv využívají (například vejce, maso či želvovinu) a k jakým účelům. Zajímaly nás také jejich postoje k ochraně mořských želv a vnímání významu želv v oceánech. Cílem výzkumu bylo zjistit, jak osobní, kulturní a náboženské faktory ovlivňují vztah

místních obyvatel k mořským želvám, říká Adéla Hemelíková, vedoucí oddělení ochrany přírody a výzkumu v Zoo Liberec.

Výsledky výzkumu ukázaly, že lov a využívání mořských želv je na indonéské Sumatře stále rozšířené, i když se jeho podoba liší podle oblasti a místních tradic. V Padangu, na pevninské části Sumatry, lidé nejčastěji využívají želví vejce ke konzumaci, a to především kvůli jejich domnělým léčivým účinkům.

Na odlehlejších ostrovech Mentawai a Nias, kde stále částečně přetrvává animistická víra, je situace odlišná. Zde tamní komunity využívají všechny části želv – maso, vejce, kosti, krev i tuk – často v souvislosti s náboženskými či kulturními rituály.

Nejčastějším předmětem obchodu ve všech oblastech však zůstává želvovina pocházející z kriticky ohrožené karety pravé.

„Přestože naprostá většina respondentů ví, že jsou mořské želvy jsou chráněné a za lov hrozí postih, pytláctví se stále nevyhýbají. Často totiž věří různým mýtům, například že se želvy živí rybami, a tím výrazně snižují úlovky místních rybářů. Právě takové mylné představy mohou vysvětlovat, proč lov pokračuje i přes povědomí o jeho nelegálnosti,“ dodává Hemelíková.

Výzkum ukazuje, že účinná ochrana mořských želv musí stát především na spolupráci s místními komunitami. Bez jejich zapojení nelze dosáhnout trvalých výsledků. Vědci proto doporučují několik kroků, které mohou přispět k udržitelnější ochraně:

- **Nabízet náhrady za želví produkty** používané nejen jako zdroj proteinu, ale i v náboženských a animistických rituálech, a tím snižovat poptávku po skutečných želvách.
- **Vytvářet nové pracovní příležitosti** – například podporovat ekoturistiku a rozvoj řemesel, aby lidé nemuseli být závislí na lovu želv.
- **Posilovat vzdělávání a osvětu** o ekologickém významu mořských želv a jejich roli v mořských ekosystémech.
- **Podporovat hlídky a komunitní monitoring** přímo v terénu, aby ochrana probíhala efektivně a s aktivní účastí místních obyvatel.

„Výsledky výzkumu nám ukazují, že k účinné ochraně nestačí jen zakázat lov. Je potřeba lidem ukázat, proč jsou želvy pro mořské ekosystémy důležité a jak mohou být přínosem i pro ně samotné, třeba prostřednictvím ekoturistiky nebo ochranářských projektů. Takový přístup pomáhá nejen želvám, ale i komunitám samotným. Přináší jim nové příležitosti, stabilnější zdroje příjmů a posiluje vztah k přírodě, která je obklopuje. To se nám ostatně již potvrdilo i na ostrově Bangkaru. Právě tam vidíme, že když se místní lidé stanou součástí řešení, výsledky přicházejí. Díky dlouhodobému programu s místními strážci se zde podařilo pytláctví vymýtit,“ uzavírá ředitel Zoo Liberec David Nejedlo.

Výzkum realizovala Zoo Liberec ve spolupráci s Českou zemědělskou univerzitou v Praze, Univerzitou Syiah Kuala (Indonésie) a WWF. Výsledná studie s názvem „Exploring

sociodemographic and cultural characteristics of sea turtle take and use to support effective conservation strategies in Indonesia“ byla dokonce publikována v prestižním vědeckém časopise People and Nature.

TZ: Zoo Liberec